

ЗАРУБІЖНА ПЕДАГОГІКА

УДК [378.016:811](520)

В. Ю. Синельник

ВИЯВЛЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЯПОНІЇ

Актуальність нашого дослідження зумовлено зростаючою необхідністю впровадження реформувань системи викладання іноземних мов в нашій країні, що вимагає приділення уваги до організації системи підготовки вчителів іноземних мов в провідних країнах світу і, зокрема Японії. Досвід освітян та аналіз імовірних недоліків та переваг професійної підготовки вчителів англійської мови в Японії може бути корисним для вирішення певних проблем сучасної української освіти.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки вчителів англійської мови в Японії.

Метою статті є аналіз досвіду виявлення рівня професійної підготовки вчителів іноземних мов у Японії (на прикладі вчителів англійської мови).

Завдання дослідження полягає в аналізі доцільності та ефективності наявних програм підготовки вчителів іноземних мов в університетах Японії.

Як показав аналіз публікацій з теми дослідження зарубіжних дослідників (К. Акао, М. Browne, М. Wada, К. Ukai, S. Yonesaka та ін.), опанування іноземними мовами мала переміжну значущість у загальній освітянській системі. Так, в певний час англійська мова сприймалась лише у якості академічного предмету, іспит з якого необхідно скласти задля підвищити власного освітянського рівню. Зараз іноземній мові, особливо англійській, приділяється увага з боку уряду як засобу досягнення громадянами певних практичних цілей.

Зараз професійна підготовка вчителів англійської мови проводиться на декількох рівнях: педагогічні коледжі, педагогічні факультети та факультети англійської мови загальних університетів, курси з підвищення кваліфікації.

Освітянські програми ESOL (English for Speakers of Other Languages) з підготовки вчителів англійської для тих, для кого вона не є рідною орієнтується на тих, хто має намір отримати сертифікат викладача. Ці програми забезпечують майбутніх спеціалістів всіма необхідними інструкціями, технологіями методики викладання та змістом предмету, що буде викладатися. Утім, низка певних компонентів підготовки майбутніх вчителів базується на індивідуальних нахилах, досвіді та переконаннях.

Більшість японських вчителів англійської мови в середніх школах отримують свою освіту на факультеті англійської мови загальних університетів Японії [8]. За даними національного дослідження компетенції

вчителів іноземних мов в 1998 році 22% вчителів англійської мови в середній школі закінчили педагогічні коледжі або педагогічні факультети. Решта 78% вчителів були випускниками загальних університетів. Також за даними японської асоціації вчителів англійської мови (JACET) лише невелика частина випускників загальних університетів, отримавши сертифікати вчителів, обійняли викладацькі посади [3].

Так, 1996 року понад 90 % сертифікованих учителів англійської мови отримали свою вищу освіту в чотирьохрічних загальних університетах. З них лише 6 % було прийнято на роботу за фахом – викладачами англійської в молодших або середніх класах загальноосвітніх шкіл. Цікаво зазначити й той факт, що в другій половині 90-х років (а саме, в 1996 р.) близько 80 % учителів англійської мови, що мають зовсім невеликий досвід роботи, отримали свої освіти в чотирьохрічних загальних університетах, а 20 % – у педагогічних коледжах та на педагогічних факультетах.

У системі професійної підготовки майбутніх вчителів велику роль грає педагогічна практика, але її термін та зміст варіюється згідно з університетськими програмами. Наприклад, в університетах США для педагогічної практики відводиться один семестр (12-15 тижнів), а в деяких – навіть два семестри [5]. У той час, як в Японії до 2002 року термін педагогічної практики в загальних університетах був лише два тижні, а з 2003 року він збільшився до трьох тижнів.

Розуміючи, що програмою загальних університетів не передбачено багато часу для педагогічної підготовки, ми можемо дійти висновку, що близько трьох чвертей вчителів англійської мови в загальноосвітніх школах Японії не отримали адекватну професійну підготовку та не можуть вправно реагувати на ситуації, які з'являються під час викладання англійської мови, бо вони не отримали підготовки з TESL (Teaching English as a Second Language) – викладання англійської як другої мови, та TEFL (Teaching English as a Foreign Language) – викладання англійської як зарубіжної мови.

Результати іншого [2] дослідження 1998 року підтверджують вищезазначену тенденцію. Так, більше 60 % вчителів англійської мови в загальноосвітніх школах спеціалізуються на англійській літературі, близько 12 % – на лінгвістиці. Спеціальність 13 % вчителів – педагогіка і лише 3 відсотки спеціалізуються на TESL та TEFL. Звичайно, ці два дослідження не можуть достовірно свідчити про загальнонаціональну ситуацію в Японії, але їхні результати припускають, що система освіти вчителів англійської мови в загальних чотирьохрічних університетах виявляється неспроможною забезпечити необхідну професійну підготовку майбутніх фахівців.

Щоб забезпечити адекватну професійну підготовку майбутніх вчителів англійської мови, треба мати кваліфікований педагогічний состав, що спеціалізується на освітянських програмах, особливо на курсах з методики викладання. Згідно з результатами перевірки спеціальності викладацького составу, що викладає методологічні курси з

англійської мови, 76 % працювали за фахом. У той час як спеціалізація 25 % вчителів не мала відношення до викладання англійської мови. Також дослідження виявило, що курси з методики викладання англійської мови в приватних університетах проводяться в групах з кількістю від 30 до 50 студентів, а в національних університетах – від 10 до 20 студентів. Це свідчить про те, що велика кількість вчителів англійської мови в середніх школах Японії не мали змоги здобути освіту в оптимальних умовах [3].

Для того, щоб стати успішним викладачем англійської мови, вчителі повинні вільно володіти іноземною мовою. Але майстерному володінню англійської мови при підготовці вчителів приділяється недостатньо уваги. До низки мінімальних вимог для бажаючих отримати викладацький сертифікат після закінчення загального університету не входить жоден з рівнів володіння англійською мовою. До змісту програм з підготовки майбутніх вчителів є предметна підготовка з фонології, граматики та лінгвістики англійської, але наявність цих курсів не гарантує обов'язкового вільного володіння іноземною мовою майбутніх спеціалістів. Цей факт приводить до постанови серйозного питання: якій рівень володіння англійською мовою мають викладачі середньої школи після завершення різноманітних програм з їхньої підготовки.

Згідно з результатами загальнонаціонального огляду, що проводився в 2001 дослідницькою групою Teacher Education Research Group в 6002 середніх школах Японії, тільки приблизно третина опитуваних вчителів за рівнем знань англійської мови відповідає стандартам, оголошених Міністерством Освіти Японії [6]. Вчителям було запропоновано пройти традиційний тест на виявлення рівня володіння англійською мовою (The EIKEN Test in Practical English Proficiency). Результати виявили, що приблизно 50 % вчителів зуміли успішно пройти тест другого рівня (the STEP Second Grade test), що дорівнює рівню B1 в системі оцінювання Загальноєвропейської компетенції володіння іноземними мовами (CEFR). 27 % респондентів успішно подолали пороговий просунутий рівень (the STEP Pre-First Grade), що відповідає B2 та має бути орієнтовним рівнем володіння вчителів іноземною мовою. І лише 10% вчителів англійської мови середніх шкіл пройшли тест першого рівня (the STEP First Grade), що дорівнює C1 за загальноєвропейською системою та свідчить про рівень професійного володіння іноземною мовою. Виходячи з того, що половина викладацького складу володіють англійською лише на рівні випускників повної середньої школи, можна припустити, що в системі підготовки вчителів англійської мови в вищих навчальних закладах Японії є певні недоліки.

Міністерство Освіти заохочує всіх вчителів англійської мови проходити пороговий просунутий рівень (the STEP Pre-First Grade). Альтернативним варіантом підтвердження досвідченості вчителів, на думку Міністерства, може бути отримання більше 730 балів в тесті TOEIC (The Test of English for International Communication), який був

створений згідно з вимогами до професійної діяльності, або 550 балів в тесті TOEFL (Test of English as a Foreign Language). Обидва тести направлені на виявлення рівня підготовки тих, для кого англійська не є рідною мовою [7]. Причиною такого заохочування з боку Міністерства є виявлення в ході загальнонаціональної інспекції того факту, що велика кількість респондентів не проходила жоден з тестів рівня компетенції в англійській мові протягом кількох років [3].

У статті ми оглянули досвід виявлення рівня професійної підготовки вчителів іноземних мов в Японії та виявили деякі недоліки в діючих освітянських програмах. Роблячи висновки, можна сказати, що наявна система підготовки вчителів англійської мови в загальних університетах не підготовлює майбутніх вчителів для роботи в середніх школах, незважаючи на те, що більшість вчителів англійської мови здобуває свою освіту саме в таких закладах. Таким чином, можна сказати, що викладачі англійської мови в середніх школах Японії не отримують адекватної підготовки з англійської мови. Університетські програми з навчання вчителів англійської мови не приділяють достатньої уваги ані компетенції майбутніх спеціалістів, ані підвищенню рівня майстерності штатних вчителів. Це може означати лише необхідність якісної зміни в системі підготовки майбутніх вчителів англійської мови. Ці зміни можуть впроваджуватися шляхом збільшення терміну педагогічної практики та додавання спеціалізованих курсів з теорії та методики викладання.

Список використаної літератури:

- 1. Akao K.** Kyouiku delta rondo / Akao K., Arai A., Ito A., Sato H., Shimizu K., Fujita T. & Yaosaka O. (Eds.) // Kyouiku delta rondo [A databook of educational statistics]. – Tokyo : Jiji Tsuushinsha. — 2000.
- 2. Browne C. M.** & Wada, M. (1998). Current issues in high school English teaching in Japan: An exploratory survey. *Language, Culture and Curriculum*, 11(1), 97-112.
- 3. JACET** Kyouiku Mondai Kenkyuu Kai (1998). Eigoka Kyouuiku hou zenkoku chousa houkokusho [A report on a nationwide survey on EFL teaching methodology courses]. Tokyo: Japan Association of College English Teachers.
- 4. Kobayashi T.** Japan's teacher education in comparative perspectives. *Peabody Journal of Education*. – 1993. – №68(3) – С. 4 – 14.
- 5. Phelan A.,** McEwan H., & Pateman, N. (1996). Teaching and Teacher Education, 72(4), 335 – 353.
- 6. Teacher** Education Research Group (2002). A questionnaire based report on the national in-service training for teachers of English. Japan Society for the Promotion of Science.
- 7. Ukai K.** (2003, October 28). Watashino shiten: Eigo kyouiku kaikaku wa chuugakko o jyuuten ni [My point of view: Secondary English education reform should be given the top priority]. *The Asahi Shimbun*, p. 10.
- 8. Yonesaka S.** (1999). The pre-service training of Japanese teachers of English. *The Language Teacher*, 23(11), 9 – 15.

Синельник В. Ю. Виявлення рівня професійної підготовки вчителів англійської мови в Японії

У статті поставлено завдання проаналізувати досвід виявлення рівня професійної підготовки вчителів іноземних мов в Японії, виявити доцільність та ефективність наявних програм їхньої підготовки (на прикладі вчителів англійської мови). Розглянуто деякі недоліки в чинних освітянських програмах загальних університетів щодо підготовки майбутніх вчителів для роботи в середніх школах. Виявлено, що наявна система підготовки вчителів в загальних університетах не достатньо приділяє уваги компетенції майбутніх спеціалістів та підвищенню рівня їхньої майстерності.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів, іноземні мови, рівень професійної підготовки

Синельник В. Ю. Определение уровня профессиональной подготовки учителей английского языка в Японии

В статье было поставлено задание проанализировать опыт определения уровня профессиональной подготовки учителей иностранных языков в Японии, определить целесообразность эффективности существующих программ их подготовки (на примере учителей английского языка). Рассматриваются некоторые недостатки в действующих образовательных программах университетов по подготовке будущих учителей для работы в средних школах. Было выявлено, что существующая система подготовки учителей в университетах не обращает достаточное внимание компетенции будущих специалистов и повышению уровня их мастерства.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителей, иностранные языки, уровень профессиональной подготовки.

Sinelnick V. Yu. Observation of professional training level of English language teachers in Japan

The article is aimed at analyzing of professional training level of foreign languages teachers in Japan, defining suitability and practicability of the current training programs (in terms of English language). The article depicts a range of merits in current education programs which aim at training of foreign languages teachers for work at secondary schools. It was defined that the current university programs do not pay enough attention to competency, knowledge and experience of future specialists.

Key words: professional training of teachers, foreign languages, level of professional training.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2012 р.

Прийнято до друку 29.06.2012 р.